

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Шаров С.В.

Україна, м. Запоріжжя, Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Шарова Т.М.

Україна, м. Київ, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту
освіти»

В умовах воєнного стану в Україні організація освітнього процесу є складним питанням, особливо на території окупованих територій. Тому зараз спостерігається використання різних форм навчання, зокрема очної, дистанційної та змішаної форм навчання. Їх використання насамперед залежить від можливості забезпечити безпечні умови для всіх учасників освітнього процесу. Звісно, кожна з форм має свої переваги та особливості використання, але всі вони тією чи іншою мірою дозволяють забезпечити підготовку молоді до майбутньої професійної діяльності.

Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям комунікація та навчання здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників відбувається в різноманітних системах, що спрощує доступ до отримання навчального матеріалу з метою якісного освітнього процесу. Зараз в закладах освіти успішно застосовуються системи дистанційного навчання, хмарні обчислення, мобільні технології, масові відкриті онлайн курси тощо. Якщо йдеться про вищу школу, то ще з моменту початку пандемії COVID-19 більшість закладів освіти перейшли на дистанційну платформу Moodle, яка має великий функціонал та дозволяє налагодити освітній процес між викладачем та здобувачем.

Однією з дієвих форм організації освітнього процесу є змішана форма навчання, яка дозволяє поєднати традиційні методи очного навчання та сучасні методики дистанційної освіти [4, с. 284]. В основу змішаного навчання покладено особистісний підхід, який дозволяє врахувати навчальні особливості здобувачів вищої освіти, компетентнісний підхід, що дозволяє сформувати потрібні ключові та фахові компетентності, діяльнісний підхід, що реалізується через навчальну, комунікативну та інші види діяльності [6, с. 297]. Останнім часом змішану та дистанційні форми навчання обирають не лише у закладах вищої освіти, а й через безпекову ситуацію в країні, і заклади загальної середньої освіти, а також заклади передвищої фахової та професійно-технічної освіти. Це дозволяє говорити про можливість організації якісного освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні.

Оскільки сучасна молодь значну кількість часу проводить у віртуальному просторі [3, с. 293], можемо лише констатувати факт системного використання різноманітних онлайн ресурсів задля формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти. Соціальна компетентність є однією з ключових компетентностей, якою повинні володіти здобувачі вищої освіти та вже працюючі фахівці. Зазвичай вона тлумачиться як інтегрована характеристика особистості, що складається з системи цінностей, знань та поведінкових компонентів та дозволяє комфортно почуватися в соціумі, уникати конфліктів, конструктивно взаємодіяти з іншими членами суспільства та різноманітними інституціями.

До різноманітних напрямків та засобів формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти можна віднести проведення тематичних тренінгів семінарів, введення в освітній процес спецкурсів або інтеграція тем, що стосуються соціальної компетентності, в існуючі дисципліни, участь у різноманітних наукових та виховних заходах [5, с. 268], у тому числі волонтерських, що зараз особливо актуально.

Якщо йдеться про засоби ІКТ для розвитку соціальної компетентності, то за допомогою різноманітних мережевих соціальних сервісів між користувачами відбувається обмін даними та мультимедіа, спілкування та допомога, спільна творчість діяльність, індивідуальне та групове планування задач [2, с. 123] та їх спільна реалізація тощо. За допомогою дистанційних технологій, будь-то система Moodle, соціальна мережа або програми для обміну миттєвими повідомленнями, здобувач вищої освіти може побудувати діалог із викладачем з метою з'ясування основних питань. Такий перехід від монологічного підходу до діалогічного, дозволить здобувачеві краще опанувати наданими ресурсами чи інформацією, яку вони вміщують.

Нажаль, під час віртуального спілкування між здобувачами вищої освіти, рідше між викладачами, можна спостерігати негативні наслідки. Зокрема, це стосується прямих та опосередкованих образ, негативних коментарів в чатах, неповаги до викладача у вигляді ігнорування виконати додаткове завдання під час відеолекції тощо. Тому науковці наголошують на створенні у віртуальному просторі кодексу етичних правил та реалізації переліку заходів, які дозволять створити соціально орієнтоване середовище [1, с. 255], що сприяє розвитку та саморозвитку особистості. До них слід віднести дотримання моральних норм та цінностей у спілкуванні з боку викладача та здобувачів вищої освіти, соціальний контроль за процесом комунікації між учасниками освітнього процесу, введення певних обмежень на використання «мови ворожнечі» тощо.

Під час такої комунікації важливими аспектами є позитивне ставлення тих, хто комунікує, а також довіра та відкритість по відношенню один до одного. В освітньому процесі така довіра приведе до гарного налаштування і подальшу творчу співпрацю. В умовах змішаного та дистанційного навчання прикладом соціальної особистості у першу чергу повинен бути викладач. Під час проведення занять він повинен застосовувати науковий стиль викладання навчального матеріалу, бути охайним та коректним навіть під час відеолекції, не використовувати сленгу тощо. Крім того, доречним є повідомлення

здобувачам вищої освіти на початку заняття організаційних правил поведінки та спілкування в дистанційному форматі. Таким чином, будо забезпечуватися взаємоповага між учасниками онлайн комунікації.

Під час комунікації в дистанційному або змішаному форматі треба застосовувати індивідуальний підхід по відношенню до кожного здобувача вищої освіти. Тут вартують уваги такі показники: соціальні умови проживання, родинне оточення, вплив оточуючого середовища на учасника освітнього процесу, а також адаптація людини в певному середовищі, враховуючи психологічний стан.

Здобувачі вищої освіти повинні розуміти, що навчання в дистанційному чи змішаному форматі це не тільки освітній процес. При правильному розподілі вільного часу можна залишити час на відпочинок, а також на заняття улюбленою справою (відвідування спортивних секцій, заняття музикою чи танцями).

Отже, формування соціальної компетентності в умовах змішаного та дистанційного навчання дозволить забезпечити ефективну комунікацію між викладачами та здобувачами вищої освіти під час онлайн занять та якісне опанування навчальним матеріалом.

Література:

1. Галіч Т. О. Соціальні мережі Інтернет як агент соціалізації молоді. Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління. 2014. № 15(281). С. 250–256.
2. Дубняк К. В. Соціальні мережі Інтернет як засіб обміну інформацією. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2014. № 3. С. 122–126.
3. Моцик Р. В. Інтернет-залежність та її вплив на виховання сучасної людини. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2015. № 18. С. 292–297.
4. Муращенко Т. В. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2017. № 3. 283–287.
5. Шаров С.В. Аналіз напрямків формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 72. Т.2. 2019. С. 266–269.
6. Sharov, S., Gladkykh, H., & Sharova, T. Blended learning: modern educational trend in Ukraine. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 1(105). 295–305.